

Marc Duquet

Vogel kijkgids

VOGELS OBSERVEREN EN HERKENNEN

Vogelbescherming
NEDERLAND

natuarpunt

Vogel kijkgids

Voor Julien...

KOSM • S

www.kosmosuitgevers.nl

Oorspronkelijk uitgegeven als

Le petit guide ornitho © 2016 Delachaux et Niestlé SA, Parijs

Voor de Nederlandse taal:

© 2018 Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen

Vertaling en opmaak: Ger Meesters

Omslagontwerp: Garage BNO

Redactie: Madeleine Gimpel

ISBN 978 90 215 6663 4

NUR 435

Alle rechten voorbehouden / All rights reserved

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, onder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Marc Duquet
illustraties Jean Chevallier

Vogel kijkgids

VOGELS OBSERVEREN EN HERKENNEN

KOSM • S

INHOUD

Vogels observeren

6

Vogelgeheimen	8
De vogel	8
Vogelvlucht	12
De dag van een vogel	16
Het vogelvoorjaar	20
Overleven in de winter	28
Vogeltrek	30
Vogels opsporen	32
Een verrekijker uitkiezen	32
De verrekijker instellen	38
De verrekijker gebruiken	42
Waar kijk je om vogels te zien?	44
Hoe moet je observeren?	56
Vogels lokken	58

Vogels determineren

60

Vogels herkennen	62
Enkele vaktermen	62
Vorm en grootte	64
Verschillende verenkleeden	66
Leefgebied en seizoen	72
Vogelfamilies	74
Determinatiegids	78
Bij huizen	80
Op het land	102
In de bomen	126
Aan het water	150
Op vakantie?	168
Verborgene vogels	188

Voor de echte vogelliefhebber

192

Als je verder wilt	194
Vogelaars ontmoeten	194
Lezen om meer te leren	196
Een telescoop kopen	198
Nuttige adressen	200
Geïllustreerde checklist	202
Register	218

Vogels observeren

8 • Vogelgeheimen

32 • Vogels opsporen

Vogel- geheimen

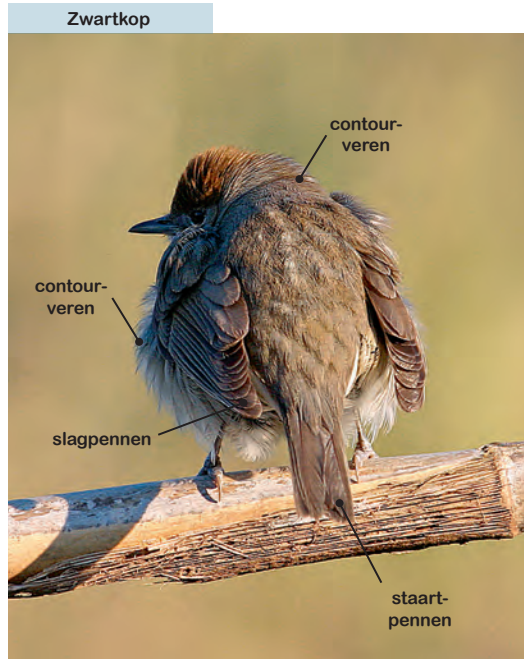
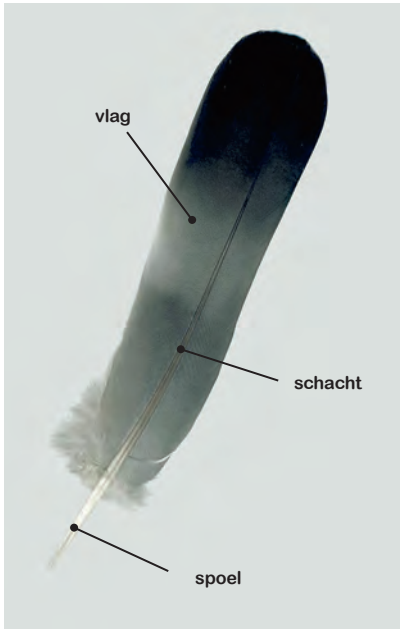
Het is een raar beest, een vogel: zijn lijf is met veren bedekt, zijn bek loopt uit in een verhoornde snavel en zijn voorpoten zijn vleugels geworden waarmee hij kan vliegen.

• De vogel

Net als zoogdieren, reptielen, amfibieën en vissen zijn vogels gewervelde dieren met een centrale wervelkolom waardoor de belangrijkste zenuwen lopen, en een dragend skelet van botten. Vogels onderscheiden zich van de andere dieren door hun verenkleed, door hun verhoornde snavel en vooral door hun voorste ledematen – het equivalent van onze armen – die tot vleugels zijn geëvolueerd.

Koolmees

Een vogelveer bestaat uit drie delen: de spoel, de schacht in het verlengde daarvan en de vlag, aan weerszijden van de schacht. De vlag bestaat uit in elkaar gehaakte baarden en baardjes.

Er zijn twee soorten vogelveren:

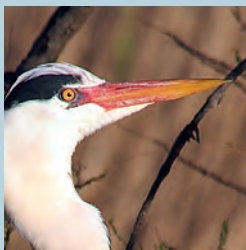
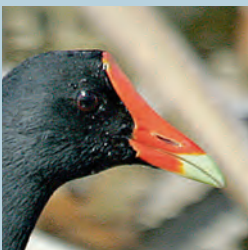
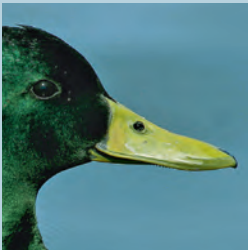
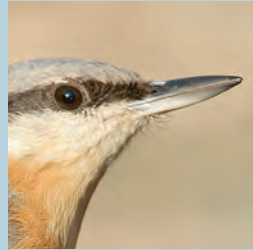
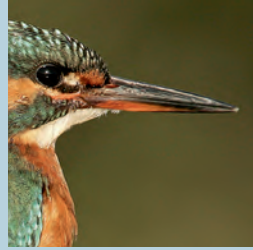
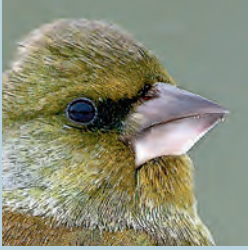
- **De contourveren** bedekken het vogellichaam om het te beschermen (inclusief de dekveren) en om de vleugels en de staart te vormen (de pennen). Samen vormen ze het verenkleed dat het uiterlijk van de vogel bepaalt: het geeft hem zijn vorm en kleur. De grote, sterke vleugelveren die heel stijf zijn, worden slagpennen genoemd, die in de staart heten staartpennen; door deze pennen kan de vogel vliegen.
- **De donsveren**, onder de dekveren, hebben een isolerende functie tegen de koude en de warmte. Van het soepele, lichte en heerlijk zachte ganzen- en eendendons worden kussens, gewatteerde winterjassen en extra warme slaapzakken en dekbedden gemaakt.

Boerenzwaluw

De snavel is gevormd uit het kaakbot en is bedekt met een hoornachtige laag. Bovenin bevinden zich de neusgaten. De snavel verlengt de vogelbek naar voren toe. Het soort voedsel van de vogel bepaalt de vorm van de snavel:

- **kort, dik en kegelvormig** bij graaneters (mussen, gorzen, vinken);
- **slank en spits** bij insecteneters (zangers, goudhanen, heggemussen, piepers en kwikstaarten);
- **lang en spits**, soms scherp als een dolk, om vis te vangen (reigers, futen, ijsvogel);
- **lang en dun**, soms gebogen, om ermee in de modder (wulpen, snippen, ruiters) of de grond (hop) te peuren;
- **kort en gebogen** om vlees te verscheuren (roofvogels, uilen, klauwieren);
- **beitelvormig** om in hout te hakken (spechten, boomklevers);
- **verlengd en afgeplat** om water te zeven (eenden, lepelaars).

De snavels van vogels hebben zeer uiteenlopende vormen en kleuren: van boven naar beneden en van links naar rechts: groenling, zwartkop (vrouw)tje, ijsvogel, oeverloper, sperwer, boomklever, wilde eend, grote kruisbek, kokmeeuw, waterhoen, blauwe reiger, moerassneeuwhoen.

• Verschillende verenkleeden

Mannetje en vrouwtje kunnen precies hetzelfde verenkleed dragen, zoals bij de roodborst, de putter, de zanglijster, de kraaien, de wouwen, enz. Bij andere soorten is het heel gemakkelijk om ze van elkaar te onderscheiden. Bij eenden, kiekendieven, klauwieren, grasmussen, roodstaarten, enz. hebben de mannetjes en de vrouwtjes een heel ander verenkleed; in sommige gevallen is het moeilijk om je voor te stellen dat ze tot dezelfde soort behoren. Soms is dit verschil tussen het mannetje en vrouwtje subtiel: het gaat bijvoorbeeld om de breedte van de zwarte 'borststreep' van de koolmees of de kleur van de nek van de grote bonte specht. Ook ziet het vrouwtje er in veel gevallen hetzelfde uit als het mannetje, maar ze is gewoon wat valser dan deze, waarschijnlijk omdat ze dan minder opvalt als ze op het nest ligt. Dit geldt bijvoorbeeld voor de vink, de keep, de goudvink, gorzen, de merel, enzovoort.

Roodborst

vrouwje

mannetje

Het mannetje en vrouwje kunnen zo erg verschillen dat het lijkt of het aparte vogelsoorten zijn, zoals bij de blauwe kiekendief (boven), of juist heel erg op elkaar lijken – op één detail na – zoals bij de grote bonte specht (onder).

vrouwje

mannetje

Turkse tortel

Oorspronkelijk afkomstig uit Azië werd de Turkse tortel voor het eerst in Nederland waargenomen in 1952. Hij heeft ons hele land snel gekoloniseerd, waar nu zijn eentonige lied in alle tuinen en op pleinen te horen is. Het is een weinig schuwe vogel die overal heel gemakkelijk te zien is.

De Turkse tortel behoort tot de familie van de duiven. Zijn zandkleurige verenkleed heeft soms een roze tint op de borst. Hij is te onderscheiden van de zomertortel door zijn egale kleur. In de vlucht heeft hij wat wit aan het einde van zijn staart, en van dichtbij toont zijn oog donkerrood..

VOEDSEL

Opdringerig maar sympathiek

Het is niet bekend waardoor de Turkse tortel zich over Europa heeft verspreid, maar hij vindt hier blijkbaar gunstige omstandigheden om te overleven. Zijn succes heeft hij ongetwijfeld ook te danken aan de sympathie die hij wekt.

▲ De Turkse tortel strijkt vaak goed in het zicht op een paaltje of boomtop neer.

Putter

In heel Nederland en België leeft de putter langs graslanden die door een paar bomen worden omzoomd: hij is zelfs in stadsparken algemeen. Deze neef van de vink bouwt een klein nest van gevlochten droog gras, warm gevoerd met plantenpluis. De putter komt zelden op de grond; hij foerageert graag op hoge planten, zoals kaardebollen en distels.

Elegante zanger

De putter wordt zeer gewaardeerd door kooivogelliefhebbers, vanwege zijn kleurrijke kleed en melodieuze zang. Gelukkig is de putter tegenwoordig een volledig beschermde vogel, die niet gevangen en in gevangenschap mag worden gehouden.

◀ De putter voedt zich met de piepkleine zaden van distels en paardenbloemen.

- 142 vogelsoorten in woord en beeld
- Met duidelijke foto's en tekeningen
- Plus een handige checklist om te gebruiken bij vogeltellingen

Uitnodigende gids voor beginnende vogelaars van alle leeftijden. Boordevol relevante informatie over het opsporen, spotten en determineren van de meest voorkomende vogels. Met concrete antwoorden op vragen als: Waar en wanneer kan ik ze zien? Welke verrekijker zal ik kiezen? Waaraan kan ik een soort herkennen? Om het zoeken te vergemakkelijken zijn de vogels ingedeeld naar de plaats waar ze het vaakst worden gezien: bij huizen, op het land, in bomen, aan het water en op vakantie.

BASISGIDS VOOR WIE VOGELS WIL LEREN (HER)KENNEN

In samenwerking met
Vogelbescherming Nederland
en Natuurpunt.

**KOS
M•S**

Vogelbescherming
NEDERLAND

9 789021 566634

www.kosmosuitgevers.nl

